

الحمد لله
الرحمن
الرحيم

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی

اخلاق و ملاحظات حرفه‌ای در روان‌شناسی ورزشی

مؤلف:

دکتر محمد خیبری

(عضو هیات علمی دانشگاه تهران)

پیشگفتار

تربیت بدنی و علوم ورزشی به عنوان یک حوزه علمی دانشگاهی در سال‌های اخیر روند رو به رشدی را در تمامی زمینه‌های آموزشی، پژوهشی و اجرایی داشته است. یکی از مسایل مهم مورد توجه مسئولان و برنامه‌ریزان، شناسایی، فراهم‌سازی و تقویت زمینه‌های لازم برای تولید دانش علوم ورزشی و به‌کارگیری علوم ورزشی تولید یافته در عرصه‌های ورزش قهرمانی و میادین بین‌المللی و نیز ورزش همگانی و سلامت عمومی است. به همین جهت پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی که در راستای سیاست‌های علمی، آموزشی و پژوهشی خود، برای انتقال آخرین یافته‌ها به منظور توسعه روزافزون دانش و فناوری در ایران اسلامی بنیان نهاده شده، در نظر دارد با فراهم کردن بستری مناسب برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی و نیز ارتقاء سطح علمی، فرهنگی و کمک به تلفیق علم و عمل، گامی مؤثر در رفع نیازهای علمی ورزش کشور بردارد. در این راستا، پژوهشگاه اقدام به انتشار کتاب‌های علمی - ورزشی - تخصصی برگرفته از تلاش‌های متخصصان، محققان و دانش‌آموختگان تربیت بدنی و علوم ورزشی نموده است. امید است با انتشار این گونه کتب، به فضل خداوند متعال، گام‌های مؤثری در جهت تحقق اهداف عالی نظام جمهوری اسلامی ایران برداشته باشیم.

پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مقدمه

اخلاق حرفه‌ای مجموعه‌ای از اصول و استانداردها است که رفتار افراد و گروه‌ها را تعیین می‌کند. در واقع، اخلاق حرفه‌ای، دارای یک سری از فرایندهای مبتنی بر تفکر و جهت‌یابی دارد و یک فرایندهایی نیز برای تحقق این اندیشه‌ها تلقی می‌گردد. بنابراین اخلاق حرفه‌ای از واکنش‌ها و رفتارهای مقبول و پذیرفته شده است که بخش‌های مهمی از آن‌ها در تخصص‌های مختلف از سوی سازمان‌ها و مجامع تخصصی، صنعتی و حرفه‌ای برای مطلوبیت و اثربخشی در روابط اجتماعی، به صورت آئین‌نامه و مقررات تدوین می‌گردد. ولی این آئین‌نامه‌ها و مقررات تنها دارای زمینه‌های حداقلی برای حرفه روان‌شناسی ورزشی تلقی می‌گردد. چنانچه برای رسیدن به اوج عملکرد و ارتقاء این حرفه یاورانه احساس نیاز گردد، بنابراین نیاز به تهیه و تدوین اخلاق و ملاحظات حرفه‌ای به شدت احساس می‌شود.

از آنجائی که یکی از دروس برنامه جدید، در گزارش روان‌شناسی تربیتی ورزش، اخلاق و ملاحظات حرفه‌ای در روان‌شناسی ورزشی در نظر گرفته شده است و در تاریخ ۸۶/۱۰/۲۲ از طرف شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی به دانشگاه‌ها ابلاغ گردیده، بنابراین کتاب حاضر برای استفاده دانشجویان مقطع کارشناسی‌ارشد در این گرایش تالیف شده است. این کتاب بر اساس سرفصل‌های مصوب نوشته شده که در هشت فصل به شرح ذیل تهیه و تدوین گردیده است. البته دقیقاً هفت فصل با سرفصل‌های مصوب همخوانی داشته و فصل هشتم بنا بر احساس نیاز، به چالش‌های اخلاقی پیش رو، به آن اضافه گردیده است.

فصل اول شامل ضرورت داشتن ضوابط اخلاقی و حرفه‌ای برای روان‌شناسی ورزشی و مبانی و منابع دینی، قانونی و عرفی آن تدوین که تاکید بر تعاریف، نظریه‌ها، جغرافیای اخلاق و ملاحظات کلی، شده است.

فصل دوم با عنوان ملاحظات اخلاقی در حکمت اسلامی و ایرانی بوده که ابتدا به ویژگی‌های ممتاز نظام اخلاقی اسلام اشاره و در قسمت بعدی به ملاحظات اخلاق در ایران باستان پرداخته است.

فصل سوم، نقش‌ها، وظایف و هدف‌های حرفه‌ای روان‌شناسی ورزشی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است که به اخلاق در آموزش و پژوهش به شکل مشروح اشاره شده است.

فصل چهارم ساختارها و سازمان‌های رشته روان‌شناسی ورزشی و نظام اعتباردهی در تعدادی از کشورهای پیشرو در این رشته مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل پنجم، معیارهای قانونی و اخلاق در مشاوره، آموزش و پژوهش و معیارهای آن‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است که در انتها به نفع و ضرر و کمیت اخلاق در پژوهش اشاره شده است.

فصل ششم به اصول پایه اخلاق روان‌شناسی ورزشی که شامل شایستگی، اصول کلی، صداقت، مسئولیت حرفه‌ای و احترام به حقوق مراجعه‌کننده‌ها اشاره گردیده است.

فصل هفتم معیارهای اخلاقی عمومی از جمله ارتباطات علمی و حرفه‌ای، توجه به تفاوت‌های فردی، سوء استفاده از حرفه، راه کارهای حل تعارض و دستمزد پرداخته شده است.

فصل هشتم به چالش‌های اخلاق حرفه‌ای در روان‌شناسی ورزشی اشاره کرده است. در این فصل ارزش‌مداری به جای مسئله محوری، تحویلی‌نگری، فرافکنی، بلاتکلیفی با تعارضات اخلاقی، نگاه ابزاری به روان‌شناسی ورزشی، مخدوش‌بودن تصویر حرفه، بردخواهی‌های افراطی و جدید بودن حرفه، به عنوان چالش‌های اصلی، در نظر گرفته شده است.

امید است اساتید و دانشجویان این گرایش بتوانند از این منبع مرتبط بهره کافی برده و بر مولف منت گذاشته و کمبودها و نواقص را به حقیر گوش زد تا در چاپ‌های بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

محمد خیبری

مؤلف

فهرست مطالب

فصل اول

ضرورت داشتن ضوابط اخلاقی و حرفه‌ای برای روان‌شناسی ورزشی و مبانی و منابع دینی، قانونی و عرفی آن

اهداف	۱۳
مقدمه	۱۵
تعاریف اخلاق	۱۷
نظریه‌های اخلاق	۱۹
اخلاق مبتنی بر فضیلت	۲۰
نظریه اخلاق بر اساس مدل‌های مذهبی	۲۱
جغرافیای اخلاق شناسی	۲۲
مفهوم اخلاق حرفه‌ای	۲۶
ملاحظات حرفه‌ای کلی در روان‌شناسی و روان‌شناسی ورزشی	۲۷
مبانی و منابع دینی اخلاق	۳۰
منابع	۳۳

فصل دوم

ملاحظات اخلاقی در حکمت اسلامی و ایرانی

اهداف	۳۵
مقدمه	۳۷
ملاحظات اخلاقی در حکمت اسلامی	۳۷
جایگاه و اهمیت اخلاق و قوانین در اسلام	۳۸
ویژگی‌های ممتاز نظام اخلاقی اسلام	۴۶
فضائل و ردائیل اخلاقی	۵۲
ملاک فضیلت و ردیلت در اخلاق اسلامی	۵۵
ملاحظات اخلاقی در ایران باستان	۵۸
نتیجه‌گیری از ملاحظات اخلاقی در حکمت اسلامی و ایرانی	۶۴
منابع	۶۵

فصل سوم

نقش‌ها، وظایف و هدف‌های حرفه‌ای روان‌شناسی ورزشی

اهداف	۶۷
مقدمه	۶۹

۷۰	نقش‌های اصلی روان شناسی ورزشی
۷۰	۱- آموزش
۷۸	۲- تحقیق
۸۶	وظایف روان شناسی ورزشی
۹۷	اهداف حرفه‌ای روان شناسی ورزشی مرتبط با اخلاق
۱۰۲	منابع

فصل چهارم

ساختارها و سازمان‌های رشته روان شناسی ورزشی و نظام اعتباردهی

۱۰۳	اهداف
۱۰۵	مقدمه
۱۰۵	جمعیت جهانی روان شناسی ورزشی
۱۱۱	انجمن روان شناسی آمریکا (بخش ۴۷ روان شناسی تمرین و ورزش)
۱۱۵	انجمن کاربردی روان شناسی ورزشی
۱۱۶	فدراسیون روان شناسی ورزشی اروپا
۱۲۲	جمعیت روان شناسی انگلیس و بخش روان شناسی ورزشی و تمرین
۱۲۴	انجمن روان شناسی ورزشی آسیای جنوب اقیانوس آرام
۱۲۵	جمعیت روان شناسی ورزشی ژاپن
۱۲۶	منابع

فصل پنجم

معیارهای قانونی و اخلاقی در مشاوره، آموزش و پژوهش

۱۲۷	اهداف
۱۲۹	مقدمه
۱۳۹	معیارهای قانونی در حرفه مشاوره
۱۴۱	معیارهای اخلاقی در حرفه مشاوره
۱۴۲	معیارهای قانونی و اخلاقی در آموزش
۱۵۳	معیارهای قانونی و اخلاقی در پژوهش
۱۶۰	نفع و ضرر در پژوهش
۱۶۴	کمیته اخلاق در پژوهش
۱۶۵	منابع

فصل ششم

اصول پایه اخلاق روان شناسی ورزشی

۱۶۷	اهداف
-----	-------------

۱۶۹	مقدمه
۱۶۹	شایستگی حرفه‌ای
۱۷۲	شایستگی روان‌شناسی ورزشی و تمرین
۱۷۶	تجارب هدایت شده
۱۷۶	اصول هدایت
۱۷۸	صداقت
۱۸۴	مسئولیت حرفه‌ای و علمی
۱۹۰	احترام به حقوق و حفظ حرمت مردم
۱۹۵	اهمیت دادن به تندرستی دیگران
۱۹۸	منابع

فصل هفتم

معیارهای اخلاقی عمومی

۱۹۹	اهداف
۲۰۱	مقدمه
۲۰۵	ارتباطات علمی و حرفه‌ای
۲۰۹	توجه به تفاوت‌های فردی
۲۱۴	سوء استفاده
۲۱۸	تفاوت‌های فرهنگی
۲۲۳	تضاد و تعارض
۲۲۶	راه کارهای حل تعارض
۲۳۱	تضاد نقش‌ها و ارتباطات چندگانه
۲۳۶	دستمزد
۲۳۹	منابع

فصل هشتم

چالش‌های اخلاق حرفه‌ای در روان‌شناسی ورزشی

۲۴۱	اهداف
۲۴۳	مقدمه
۲۴۳	ارزش‌مداری به جای مسئله محوری
۲۴۷	تحویلی نگری
۲۴۹	فراقنی
۲۵۰	بلا تکلیفی یا تعارضات اخلاقی
۲۵۱	نگاه ابزاری به روان‌شناس ورزشی

۲۵۲.....	آموزش دوره‌های اخلاقی
۲۵۳.....	مخدوش بودن تصویر حرفه
۲۵۵.....	بردخواهی‌های افراطی
۲۶۰.....	جدید بودن رشته روان‌شناسی ورزشی
۲۶۴.....	منابع

فصل اول

ضرورت داشتن ضوابط اخلاقی و حرفه‌ای برای روان شناسی ورزشی و مبانی و منابع دینی، قانونی و عرفی آن

اهداف

بعد از مطالعه این فصل انتظار می‌رود بتوانید:

۱. ضرورت داشتن ضوابط اخلاق حرفه‌ای برای روان شناسان را توضیح دهید.
۲. نظریه‌های اخلاق را به طور کامل توضیح دهید.
۳. جغرافیای اخلاق شناسی را توضیح دهید.
۴. مفهوم اخلاق حرفه‌ای را توضیح دهید.
۵. به طور کلی ملاحظات حرفه‌ای در روان شناسی و روان شناسی ورزشی را توضیح دهید.
۶. با مبانی و منابع دینی، اخلاقی آشنا شوید.

